

Čistota volieb.

Otázka čistoty krajinských volieb vzkrsla tak rečeno hneď, ako v Uhorsku nastal nový ústavný život a previedly sa prvé voľby do uhorského snemu. Rozumie sa samo sebou, že otázku čistých volieb nastolila opozícia a vytrvanlivo udržovala na dennom poriadku. Ležalo to v záujme samej opozície, aby neztratila dôveru u tej malej menšiny voličov, ktorí si stali do radov opozičných s tým presvedčením, že jedine zásady a náhľady opozície môžu uviesť krajinu do toho žiadúceho blahobytu, ktorý našej krajine všetci prajeme a len ohľadom cesty a spôsobu k dosiahnutiu tohoto blahobytu sme rozdielneho náhľadu.

Väčšina voličov uhorských stala si na cestu slobodomyselnosti, lebo krajinu, v ktorej žije viac národností, viac konfesií, možno viesť ku blahu len cestou slobodomyselnosti. Toto presvedčenie obrovskej väčšiny voličov uhorských nepodarilo sa vyvrátiť ani tým najchýrečnejším rečníkom uhorskej opozície, lebo slobodomyselnosť, liberalizmus, ktorý je tak rečeno už v krvi uhorského obyvateľstva, svojimi vznešenými zásadami pustil tak hlboké korene v srdcia pravých synov vlasti, že ani pekné reči, ale ani tie najťažšie utrpenia minulej doby nemohly vyničiť vernú, nezlomnú oddanosť uhorského obyvateľstva ku zásadám liberalizmu.

Prirodzeným následkom tejto nezlomnosti bolo, že vodcovia opozičných strán pri vyslanckých voľbách vždy len málo prívržencov vedeli si ziskaf. Národ na pravú hodnotu snížil medové reči opozičných vodcov a nevstúpil na neistú, nevyskúsenú cestu, ale vždy verne sotrvál na tej ceste slobodomyselnosti, ktorú vyšliapali predkovia a vyznačili potomkom k ďalšiemu pokroku.

Lež vodcovia opozície nenahliadli, už či z osobných záujmov alebo zo zafatosti za svoje náhľady, túto vernosť národa ku zásadám slobodomyselnosti a aby svoje nezdarý zakryli pred svetom, rozhlasovali, že len preto poprepadúvali pri voľbách ich prívrženci, lebo že vraj slobodomyselná strana nebrala ohľad na čistotu volieb a podplácaním, napájaním a inými podobnými skutkami sfalšovala vraj verejnú mienku krajiny.

Tieto náreky opätovala opozícia po každých

voľbách. Pri tom ale tí páni celkom zabudli na to, že takými rečami znevažujú pred svetom jak svoju vlasť, tak i slobodomyselných voličov, ktorých ale osočovanie opozície len upevňovalo v ich liberálnom presvedčení. A tak znevažovanie čistoty volieb v Uhorsku trvalo ustavične a najvyššieho stupňa dosiahlo, keď poprepadúvali rad-radom kandidáti novopečenej ľudovej strany. Politickí chudáci tejto strany v zlosti nad veľkou porážkou pri voľbách, čistotu volieb znevažovali v takej miere, že to už presahovalo hranice. Veď je známo, že človek, ktorý pre svoju nezralosť vyjde na nivoč, nikdy nenahliadne, že príčinou svojho úpadku si je vlastne sám; nuž a akože by svoj pád nahliadli neskúsení politici ľudárski, ktorí pre jalovosť svojho programu rad-radom poprepadúvali, nenajdúc u voličov žiadneho politického kreditu. Kriku o nečistote krajinských volieb po minulých voľbách bolo tedy mnoho a ponevác hnev aj zaslepuje a ohlušuje, nutno bolo ku vytrezveniu zaslepencov siahnuf k radikálnejším prostriedkom, lebo veď konečne reputáciu krajiny neslobodno vyslúžiť šialenej zaslepenosti jednotlivcov, ktorých falošné reči nenašly sice vieryhodnosti v krajine, ale prípadne mohly by znevážif krajinu pred cudzozemskom.

Ministerský predseda Koloman Széll, hneď ako prevzal vládu, za jeden bod svojho programu určil prevedenie takého zákona, ktorým by i tú najmenšiu pochybnosť o čistote volieb rozptýlil. Sostavil taký návrh zákona, ktorým sa vytvárajú možnosti zaopatrenia vyslanckého mandátu nečistou cestou a aby dokázal nakoľko mu čistota volieb na srdci leží, hotový bol v záujme samej veci obetovať i najkrajšie právo snemu, to totižto: že nad čistotou napadnutého ablegátskeho mandátu nebude viac rozhodovať snem, lež najvyšší súd krajiny: kráľovská kúria. Predostrením takéhoto návrhu vláda dokázala nielen to, že si úprimne žiada čisté voľby, aby reputácia krajiny bola zachránená, lež súdením kúrie vo volebných záležitostiach podala aj najväčšiu garanciu, aby ani tieň pochybnosti nemohol padnúť na mandát ablegátsky.

A čo sme videli keď vláda tento návrh, zabezpečujúci čistotu volieb v najširších rozmeroch,

v snemovni predostrela? Práve tá strana, ktorá najväčšmi rozkrikovala nečistotu volieb, ozvala sa proti návrhu a takrečeno sama liberálna strana musela si stať do radu, aby návrh bol odhlasovaný a stal sa zákonom. Tento návrh bol akoby boľavý zub. Ľudári kričali že nakoľko ich nečistota volieb, teda ten boľavý zub bolí a keď prišlo k vytrhnutiu toho boľavého zuba, nechceli si ho dať vytrhnúť, aby sa mali na čo ponosovať.

Skutočne bolo to k počudovaniu, ale myslelo sa, že je aj s ľudovou stranou tak, ako s tým šťastným hráčom, ktorý vyhral hlavnú výhru na lutrii a svoje veľké šťastie v prvom okamihu nechce uveriť, ba vzpiera sa proti tomu. Lež pozdejšie okolnosti dokázaly, že s ľudovou stranou nemá sa vec tak, ako s tým šťastným hráčom, lež má sa vec ako s tou starou babou, ktorá postaviac na lutriu svoj posledný šesták, ktorý za svoj čepiec dostala, i ten na lutrii prehrala.

Dokázalo sa to pri voľbe krajinského vyslanca v Tapolci. To bol najsilnejší okres ľudárov a prepadli tam obrovskou väčšinou. Toto bol prvý následok zákona o čistote volieb pre ľudovú stranu a že si je táto strana povedomá aj väčších následkov tohto zákona, všeobecne je známo, že od tej porážky dvojnásobnou pilnosťou zbiera peniaze na ciele (rozumej voľby) ľudovej strany. Ľudári dnes už verejne hlásajú, že nie samým chlebom živý bude človek (volič počas kortešačiek), ale vraj aj vínom a pivom, viršliami a slaným rožkom a na ciele tohto obživenia dobre podsypajú tí známi grófi a jednotliví kanonici, ktorí takouto cestou chcú docieliť zvečnenie svojho mena.

Nuž čo máme povedať na *takéto* chystanie sa ľudovej strany ku voľbám? Predne to, že ľudovej strane nikdy nešlo o čistotu volieb, lebo po prvé: zákon o čistote volieb bola by s radosťou prijala a po druhé: nesbierala by peniaze ku podkúpeniu presvedčenia voličov. Ďalej to, že ľudová strana ani vydržiavaním svojich shromaždení nevie zakryť jalovosť svojho programu a nakloniť si voličov a konečne že práve tá strana len zakúpením presvedčenia voličov mieni dosiahnuť zdar svojich cieľov.

Nuž smutné je to položenie pre ľudovú stranu, keď už len grošom chce vplývať na voličov. Týmto nielen že v prvom rade uráža zákon o čistote volieb, ale ráta na to, že *slobodomyselní voličia za judášsky groš zradia zástavu liberálnej*

strany a to sa na nej vypomstí, lebo akokoľvek dosavád liberálni voličia hlasovali z presvedčenia na svojich kandidátov, tak i nabudúce zostanú vernými svojmu presvedčeniu a odmietnu od seba všetky ľudárske pokúšenia a tak jako ich ablegáti pričínili sa o prijatie zákona o čistých voľbách, tak aj oni svojou vernosťou ku zástave liberálnej dokážu i nabudúce, že nie za groš, nie za nápoj stali si pod tú zástavu, lež z čistého presvedčenia, ktoré nezapredajú za žiadne sladké reči, ale ani nie za všetky poklady zeme.

Slovo k rodákom.

Prepiatci ľudárski neslúžia kresťanstvu, ani katolíctvu, ba zrovna škodia obúm a zrovna sú nepriateľmi obúch. Účel kresťanstva je sjednotenie, výsledok nerozumných námah ľudárskych ale rozcapartenie. Už samo v sebe je dostatočnou chybou, že kresťanské vierovyznania, tedy členovia a ratolesti jednej *všeobecnej* cirkve, nehľadajú to, čo ich spája, nie sú hrdí na to čo majú spoločné, ten svoj pevný základ: vieru v Krista Spasiteľa a Vykupiteľa všetkých; lež s úľubou honosia sa tým, čo ich delí, bárs aj menej podstatným a závažným je ako to, čo ich spája.

Chybú túto nesmierne znásobnenú majú ľudári. Príčinou je ich pôvod. Z hlavy prefikáneho pátra pošly, krstil ich nesnášanlivý niekedy opát komárňanský a vodí ich pobožnostkársky grófsky starec. Všetcia traja sú osobníčkári, egoisti a ich účinky zodpovedajú známej povahe. Ostatní sú len *ozvena*, lebo veď slobodnej mienky u iných vôbec netrpia. Z toho povstaly oné nesmysly, ktoré ešte dlho budú hanbou ináč osvieteného Uhorska.

Pobožnostkár-gróf nepozná slobody a práva, ba tak sa zdá, že ani zákonov. On jednoducho žiada, aby Uhorsko, slobodný uhorský štát, stal sa štátom cirkevným katolíckym. Uhorsko má vraj a musí byť katolíckym štátom v katolíckej cirkvi, a cirkev katolícka má panovať v katolíckom štáte. Takto žiada aj prälát Molnár a ďalšia ozvena v jeho orgáne v «Alkotmányi». A dľa tejto vraj neslobodno prijať heslo: «slobodná cirkev v slobodnom štáte», lebo to vraj znamená oddelenie cirkve od štátu, kdežto vedľa ich chůfky štát má byť podriadeným cirkvi.

A keď už takto štát pokatolíctili, nasleduje to ostatné. Katolícky kríž, — už nie je kresťanský ale len katolícky. Protestanti: kresťania uspokojí sa musejú s akousi hviezdou a kohútom. — Sličky pravda jedia oni. — Katolícke umenie, veda, osveta. Katolícky obchod, priemysel, kupectvá, remeslá a práca. Katolícka politika, spisba, tlač a spolky.

Katolícka zem, hory i doly. Katolícka pravda, právo a vláda. Jedným slovom všetko dobré, osožné i príjemné má byť katolíckym, a len nerest, bieda a zločin zostane nekatolíkom, tedy nekatolíckym kresťanom, protestantom a židom; týmto posledným pravda ešte i radáš.

Lebo ľudárom katolíckou nie je cirkev všeobecná kresťanská, ale iba rímsko-katolícka, tedy nie všeobecná ale obmedzená.

Nuž nie je to u ľudárov vierovyznanská, kresťanská politika, je to púhy, čistý kšeft. Sebe a svojim zaobstaráť by chceli hodný, poriadny hmotný zisk. Vede, umeniu, osvete nech učí katolíci a nech mu dobre platia za to. Nekatolíci nech sa učí a platí. Nech kupčí, predáva, dorába katolíci, ostatní nech robia a platia a nesú rebach katolíckovi. Politiku, štátnu správu a s ňou spojené úrady treba dať katolíkom, nech majú masťné platy, ostatní nech sa dajú spravovať, otročiť a budú radi, že žijú. Predplatiť neslobodno iba na katolícku noviny a knihy, aby privilegovaní a vymenovaní spisovatelia, vydavatelia a tlačiarne nakopili zásoby peňazí a stali sa majiteľmi tej prekliatej židovskej mamony, groša, kapitálov. I tieto posledné nájdú milosť u ľudárov, ba blahonosnými sa stanú, keď budú, — ako všetko ostatné, — katolíckymi.

Lenže všetko toto musí byť ľudársko-katolíckym. Lebo rozumní, osvietení, slobodu milujúci a ctiaci, spravodliví katolíci, keď nie sú spolu ešte aj ľudarmi, sú v očiach týchto dľa ich výpovedí horší od protestantov, židov a pohanov, lebo sú zradcovia rímsko-katolíctva. — Tak hľa žiadajú ľudári všetko pre katolíctvo a toto samé osobujú si výlučne pre seba.

Nuž takého nenasytného moloča na svete nebolo a dá Pán Boh, ani nebude.

Všetky tieto prepíate požiadavky sú tak nesmyslné a absurdné, že o nich ani slova šíriť nebudeme. Spomenieme len spisbu, lebo táto ohľadne môže a aj z čiastky má byť aj katolíckou. Katolíckou spisbou majú byť spisy a časopisy cirkevné, tak ako podobnú spisbu i iné vierovyznania a náboženstvá majú, a túto voľno, radno i nutno je odporúčať súveriacim. To je len chvályhodné i prospešné. Sú ale spisy a časopisy, ktoré sa s iným a nie s vierou a ridzo náboženskými otázkami zaoberajú, a ako také nie sú a nemôžu byť vierovyznanskými, lebo pretriasajú veci všetkým spoločné a podporujú snahy i záujmy všetkých sa týkajúce. A medzi týchto všetkých patria v Uhorsku s katolíckymi i protestanti a židia. A preto keď mali sme predtým cirkevné časopisy a spisy odborné, vedecké, umelecké, obchodné, politické časopisy vierovyznanskými neboly nikdy, ony byly spoločným majetkom ná-

roda, spoločným zriedlom osvety, z ktorej každý dľa vôle a možnosti čerpal. — A na ľudárov čakala oná pochybná sláva, že oni prví založili *katolícko-politické* časopisy. Ostatné časopisy tohoto druhu delily i delia sa dľa smerov a zásad politických a každý Uhor čítal taký časopis, ktorý oné zásady strany hlásal, ku ktorej sa patričný voľne a slobodne pripojil. Boly mnohé politické strany, sú i budú u nás a všetky pozostávajú z ľudí ku všetkým vierovyznaniam a náboženstvám patriacich. Ľudárom prišlo na um zrútiť základy slobodného rozhodnutia sa v politických otázkach a slepo podriadil sa bársakým náhľadom jednotlivcov len preto, že jeden alebo druhý k tej alebo onej cirkvi patrí. — Nuž žiadost táto zas je len túžba po zisku a mamone. Predplácajte naozaj dosť duševno-chudobný časopis Molnárov, lebo ho on katolíckym nazval. Keby sa zámer podaril, hej, bolo že by to groší! Na šťastie uhorský ľud lepšie rozumie sa do politiky, ako Molnár s jeho kaplánmi, a radšej nasleduje svoje skúsenosťou podporované presvedčenie, ako malomyslné huckanie a hulákanie ziskuchtivých výstredníkov.

Pravdomil.

POLITICKÉ ZPRÁVY.

Svornosť v liberálnej strane. Časopisy ľudovej strany začínajú používať novú taktiku. Roztrubujú totiž, že v liberálnej strane panuje nesvornosť, následkom ktorej strana liberálna stojí pred rozkladom. Netreba poznamenávať, že je púšťanie takýchto chýrov do sveta len novým figlom, aby sa liberálni voličia odvrátili od svojej strany. Veríme, že ľudová strana by si priala taký rozklad v strane liberálnej, lež nakofko sa klame, svedčia tie zprávy, ktoré každodenne dochodia z rozličných strán krajiny o shromaždeniach voličov liberálnej strany. Takrečeno v každej stolici a v každom väčšom meste sišli sa voličia liberálnej strany ku poradám, z ktorých zaslali vréle pozdravy ministerskému predsedovi *Szellovi* a predsedovi krajinskej liberálnej strany barónovi *Podmaniczkému*, v ktorých ubezpečujú jak vodcu, tak i predsedu o svojej vernosti ka zástave liberálnej a zároveň vyslovujú svoje uspokojenie s politikou vlády.

Vyznačenie kaločského arcibiskupa Császku. Kaločský arcibiskup *Juraj Császka* je jedným z tých arcipastierov rímsko-katolíckej cirkve, ktorí sú opravdivými nasledovníkmi svätých apoštolov. Hlásajú slová Ježišove: „Miluj bližného svojho ako seba samého!“ pracujú na zveľadení cirkve a krajiny zároveň. Arcibiskup *Császka* pracuje v tomto smere neunavne, ticho, bez hluku, ale jeho vznešené účinkovanie neušlo pozornosti na najvyššom mieste. Teraz, keď arcibiskup slávi 50ročné jubileum svojho kňazstva, jeho veličanstvo kráľ arcibiskupa

Császku za uznanie jeho výtečných služieb na poli cirkve a verejných záležitostí vyznačil veľkým krížom rádu Leopolda.

Shromaždenie Ľudovej strany v Ružomberku, ktoré sa odbyvalo dňa 16. t. m., napriek tomu, že už týždňami bolo vopred oznamované, vypadlo dosť smutne. Medzi účastníkmi, ktorých mohlo byť asi 500, voličov bolo veľmi málo, ale tým viac žien a detí. Rečníci shromaždenia nepovedali nič nového, čo by sme už neboli počuli od rečníkov Ľudovej strany. Krem hromzenia na liberalismus a rozsievania nenávisti nevedia nič povedať, čo by slúžilo k pozdvihnutiu vlasti. Za to ale na tomto shromaždení prejavili svoje náhľady aj prívrženci Ľudovej strany a to už zasluhuje spomenutia. Asi ako N. N. píše, keď rečnil farár Hlinka, o kat. autonomii, jeho ľudárski poslucháči privolávali taktó: „Nech môže byť biskupom aj pansláv!“ A ďalej keď hovoril, že je štátna reč maďarská, znely výkriky: „Má byť aj slovenská!“ Tieto prejavy dostatočne svedčia, v jakých braniach a v jakom znaku sa shromaždenie Ľudovej strany v Ružomberku odbyvalo. Zaznačujeme tu ešte to, že tomuto shromaždeniu predsedal kraj. vyslanec Ľudovej strany Štefan Rakovszky, ktorý aj na sneme bol sa ohradzoval, že Ľudová strana nemá do činenia s panslávami.

Pozdravenie Strossmayera. Diakovársky biskup Jozef Juraj Strossmayer tieto dni slávil 50ročné jubiléum svojho vysvätenia za biskupa. Biskup Strossmayer je všeobecne známy ako horlivý agitátor za panslávsku ideu a v tejto agitácii namerenej proti celistvosti krajín koruny sv. Štefana starý biskup pozabudol sa pred pár rokmi tak ďaleko, že ho jeho veličenstvo *verejne pokarhal a odsúdil jeho pokračovanie.* Biskup Strossmayer pre jeho politické smýšľanie stal sa v očiach každého vlastenca osobou nemilou, povedzme zrovna nenávidenou a teraz tohoto biskupa, pracujúceho proti celistvosti svätostefanskej koruny a verejne jeho veličenstvom pokarhaného, z príležitosti jeho 50ročného jubilea biskupského, kázali vraj pozdraviť — Slováci. Turč.-sv.-martinské „Národné Noviny“ totižto vzaly si tú smelosť, že poverily staropazovského ev. farára Vladimíra Hurbana aby pozdravil Strossmayera v mene Slovákov. Proti tomuto počínaniu „Nár. Novín“ *ohradzujeme sa čo najdôraznejšie.* „Nár. Noviny“ môžu pozdravovať bársjakého kompromittovaného človeka, ale len v mene svojich čitateľov a nie v mene slovenského Ľudu, ktorý naplnený vlasteneckým smýšľaním odvrátil sa dosavád a odvráti sa i nabudúce od ľudí prechovávajúcich protištátné úmysly. Keď sa proti takémuto pokračovaniu Nár. Novín ešte raz čo najdôraznejšie ohradzujeme, zároveň poukazujeme i na „vlastenecké“ smýšľanie pánov u „Nár. Novín“, ktorí *neoprávnené* používajú mena všetkých Slovákov pozdravujú človeka, ktorý pre jeho protištátné smýšľanie bol jeho veličenstvom osobne a verejne pokarhaný.

Pokarhaný arcibiskup. Počiatkom tohto mesiaca odbyval sa v Záhrebe katolícky kongress a túto príležitosť použili shromaždení Horvati aj k politickým demon-

stráciám. Na kongress medzi inými prišiel aj serajevský arcibiskup Jozef Stadler. Na bankette, ktorý nasledoval po kongresse, znely toasty na ideu „Veľkého Horvatska“ a na agitáciu za túto ideu. Arcibiskup Stadler teda tiež chytil sa pohára a vyniesol zdravicu, v ktorej odpovedajúc na toasty o „Veľkom Horvatsku“ a agitácii v tomto smere, „ako biskup a vlastenec vyhlásil tú svoju veľkú túžbu, aby Bosnu a Hercegovina čím skôr bola priatelená ku Horvatsku.“ Tento toast pána biskupa vzbudil veľké zarazenie nielen v uhorských vládnych kruhoch, lež i na najvyššom mieste. A dôrazné pokarhanie nevystalo. Šéf kabinetnej kancelárie jeho veličenstva kráľa rytier Schiessl písal list arcibiskupovi Stadlerovi, v ktorom poukázuc na jeho záhrebský toast, vyhlasuje, že *aepráve neverí, že by bol Stadler učinil také osvedčenie, ktoré zasahuje do suverénnych práv jeho veličenstva, predsa však ak to učinil, jeho veličenstvo má nádej, že nabudúce pán arcibiskup zdržoval sa bude takých osvedčení.* — Jeho veličenstvo pred pár rokmi osobne bol pokarhal i djakovárskeho biskupa Strossmayera, pre jedon telegramm, ktorý bol Strossmayer zaslal do Kyjeva a v ktorom tiež oslavoval panslávsku ideu. Pokarhanie Stadlera je novším dôkazom toho, že jeho veličenstvo čo najrozhodnejšie odsudzuje všetky také snahy, ktoré sú namerené k pohýbaniu hraníc zemí patriacich pod korunu sv. Štefana. Na seba pozabudnuvší arcibiskup zaiste porozumel ráznemu napomenutiu z najvyššieho miesta.

V konflikte medzi Rumunskom a Bulharskom obrat ešte nenastal. Vyšetrovanie proti útočníkom ešte nenie skončené a len keď vyšetrujúci sudca podá návrh o postavení pod obžalobu previnilcov vysvitne, či bulharská vláda zakročí proti obvineným členom revolučného výboru v Sofii. Od tohto bude závisieť, či sa záležitosť vybaví pokojnou cestou alebo vojnou.

Z Afriky. Predseda Krüger dňa 28. t. m. i so svojou manželkou odíde do Európy. Jeho odchodom končí sa i ďalší boj v Transvále. Búri z čiastky utekajú do Európy, z čiastky vracajú sa na svoje gazdovstvá a niektorí ešte bojujú. Krüger v Európe bude prosiť mocnosti, aby zakročily v záujme Búrov, to sú ale slabé nádeje, lebo veľmoci keď nezakročily prv, teraz zakročia tým menej, keď Angličania majú už obe republiky v hrsti.

Z Číny prichodia zprávy oznamujú, že sa boxeri zase pohli proti cudzincom, lebo mysleli, že návrh ruskej vlády o vyťahnutí čiat z Pekingu zasial nesvornosť medzi mocnosťami. Spojené čaty musia bojovať na všetky strany aby zachránily cudzincov. Gróf Waldersee tieto dni príde do Číny a bude mať ešte dosť práce pokým poriadok tam uvedie. Nemecký cisár žiada, aby čínska vláda vydala hlavných kolompošov cieľom potrestania a len potom môže byť reč o vyjednávaní o pokoj. Ale to pôjde ťažko, lebo hlavnými vinníkmi revolúcie proti cudzincom sú princí, členovia čínskej panujúcej rodiny.

~ ~ ~ Naše vršky. ~ ~ ~

Vršky naše, — mnoho vás je, — mnoho . . .

— No Bože chráň kraju mňa od toho,

Kde netrpí kopca — rovina . . .

Vršky naše, — hej drahé ste vy mne;

Vidím, cítim, aj vyznám úprimne:

Vy ste ducha môjho družina.

Vršky naše, — mlad vrchov ozrutných,

Plné znakov dejín slávných, — smutných,

Samé znaky Božej milosti:

Vy ste prsia štedrej matky zeme,

Milliony kol' vás, z vás žijeme,

Keď aj nie vždy v prajnej — hojnosti.

Šíra púšť mne rovnej zeme pláňa,

Jednotvárnosť jej ducha mi zráňa:

Pestrosť majú vršky — údolia.

Tu ožijem, v kvetoch keď sa brodím,

V čistom vzduchu voľno vokol chodím,

Tu ma rany losov nebolia.

Vrchy — doly mnohé krásľa kraje:

Prečo naše len oné sú raje,

Ktoré žiadne vady netieňa?

Tak sa mi zdá, že čo mňa k nim púta,

Je to ruža tatranského kúta . . .

Hej škoda len, že je — už zieňa.

III. Úvahy o potravných a úverkových spolkoch.

— Poskladal Kysučan. —

Nikdy to nebolo tak v Drobiciach!

Predstavených, pánov ustavične bolo možno vidieť v spoločnosti s ľudom. Jako by boli spolu sliať, alebo jako by bol do všetkých ten istý duch vstúpil.

Teda spoločný záujem, spoločný prápor takto udržuje spolu ľudí. Aj to bolo možno veriť, že toto chvályhodné spriatelnenie nemôže nič pomútiť; že zpomiedzi nich nik nevynikne odporom, búrením.

Ale, kde je slnko, tam je aj tieň. Kde si bydlisko založí priateľstvo, svornosť, tam vbije aj nepriateľ prvé klíny. Tak to bolo aj v Drobiciach! Zrazu len spozorovali lepšie duše, že veru:

— Ide nepriateľ!

A tak aj bolo! Došiel hneď, bárs nie s delom, bubnom, puškou, ale potuteľne, jako had. Rychtár len to spozoroval, že častejšie na jakejsi cválajúcej mašine — páni to bicyklom menujú — so dňa na deň prichodí do obce akýsi panák. Ľud si ale povrával, že čo sa stalo s najmenším diefatom Jožkom, synom kmotra Vážneho? . . .

— Nuž čo?

Malý Jožko stál vonku v bráne, keď ten panák na tej cválajúcej mašine hnal rýchlo po ulici. Prestrašený utekal dnu ku matke a z plného hrdla kričal:

— Mama moja, poďte čím skorej von, lebo strýko šlajfiar sa zbláznili!

A toto diefa povedalo pravdu. Len že nie šlajfiar sa zbláznil, lež panáci agenti, ktorí počuli,

že veru v Drobiciach začínajú ľudia múdri. Týchto navštevovali sem i tam a potajomne pojednávali s ľuďmi, so ženami.

Podivné, že týchto navštevovalov nespozorovali ani pán kaplán, ani pán učiteľ . . .

Keď tí mašinová panáci týchto dvúch zazreli, malý im bol chotár. Naskutku premenili sa na zajacov . . .

Ale pán kaplán bol už obozretný; rozumel vec, vedel, že bol tu nepriateľ.

Pod veľkou lipou pred kostolom viac krát bola schôdzka, tam jedon-druhý človek, ktorý bol poteraz mlčanlivý, opravdové snemy vydržoval.

Badal pán kaplán ako stojí vec, teda raz tak nevdojak prišiel ta medzi nich.

— Len pokračujte drahí moji v pokoji, — rieknul, — aj ja vás budem načúvať.

— Áno, lebo teda pán kapláno na tom sa pozastavujeme . . .

— Len von s tým, Zbožný, potom spravíme dačo z toho, — hovoril pán kaplán.

— Na tom sa pozastavujeme, že väčšia časť účastín prišla do rúk majetných, tak teda choseň nami zakúpeného tovaru vezmú tí, čo majú veľa účastín.

— Rozumiem, Zbožný, kam cielite. Len to je dobre, že netrafíte. To by bolo najlepšie — svätá pravda — keď by mohol človek len jednu účastínu kúpiť. Lenže tak práve vy sami chudobnejší nepoživali by ste požehnanie spolku. Sice

spolok sa najhlavnejšie pre týchto sriadil. Ti, ktorí prevzali viac účastín, tí, — možno povedať — priniesli obeť s týmito zakúpením pre chudobnejších občanov. Buďte presvedčení, že títo nemysleli na väčší ošoh, keď zakúpili účastiny. Lež učinili to pre dobro obce, pre dobro ľudu. Veď oni tie peniaze, keď by boli práve ošoh chceli, mohli uložiť na iné, väčší dôchodok prinášajúce miesto. Ale pokiaľ sme to vedeli, že na tomto svete je mnoho nerozmýšľajúcich ľudí, vidíte Zbožný, už sme vopred v stanovách určili, že teda jeden člen od toľko a toľko účastín viac nemôže kúpiť. Tak sa aj stalo!

Ľud prijal vysvetlenie s uspokojením.

— Ale to je iné — pokračoval pán kaplán — že akým spôsobom sa má rozdeliť tá výhra, ktorá po rozdelení úrokov od vlozenej istiny zostane. Vyznám, že sme my hneď teraz takúto výhru nepostavili do výhľadu. Jestli ste boli prítomný — Zbožný — pri našej shovorke, vtedy ste mohli počuť, že za skutočne opravdovú, čistú a najkrajšiu výhru zo spolku pochádzajúcu držíme to požehnanie, ktoré bude na ľud vyplývať. Že nebude tento chudobný ľud živnosť a iné potrebnosti nesmierne draho splácať, že nebude stonáť v pazúroch úžerníckych, že . . . ale veď som ja toto všetko už rozpovedal, načo že budem ďalej hovoriť.

— Tak je, celkom je tak!

— Ale áno, aj to musím povedať, že ani my sme veru nezapomenuli jako sa má výhra podeliť. My sme tak uzavreli, že čistý ošoh po každej účastine je najprv 4 percenty čo podiel. Jestli by vyše toho dačo zostalo, tak to venujeme ku dobrým cieľom našej opustenej, chudobnej obce. Tlačí nás obecnia príťažka, tak predovšetkým tomuto odpomôžeme. Keď nám bude Pán Boh na pomoci, a viac získame, vtedy založíme óvodu, žeby naše dietky neboly osirale počas práce, keď sú rodičia na poli. A tak ďalej, to je smysel toho, že venujeme na dobré ciele. Tak teda, pravda je, že kto má viac účastín, len ten viac obetuje — pre ľud!

Aj Zbožnému bolo teplo, lebo mohol každý vidieť, že pán kaplán neostane dlžen.

Ale teraz prišlo ešte čo nebolo! Zbožný sa neuspokojil, ale snuval ďalej vec.

— Potom aj na tom sa pozastavujeme — perse vždy v mene ľudu — že tento chudobný ľud na jaké ráty sa zaviazal, jako splní svoju povinnosť, keď bude bez práce; už ale to hovoria, že keď raz dva nezplatí, ztratí všetko!

— Vy, Zbožný, ustavične len to omieľate, že «hovoria.» Kto hovorí? To je to hlavné! My, ktorí držíme vec v rukách, to veru nehovoríme.

Teda počujte, čo hovoríme! Ľud je chudobný, ale to splácanie zmôže, lebo nebude slopať, nebude hýriť, na čo veru doteraz často stačilo. Ale sa bude dvojnásobne usilovať, aby tú maličkosť zmochol. A že ju zmôže, to už uhorský ľud dokázal. Teda snáď aj vy Zbožný počuli ste o tom, že ten chudobný, zavedený ľud len nedávno — chvála Pánu Bohu že už vytrezvel — s takou ochotou platil 40-halierové ráty do istej stránkovej kassy. Síce znal, že ich veru nedostane nazpät! Keď teraz uvidí, zkusí, že zo spolku má ošoh, veru že vypapre potrebné haliere. A keď by predsa dakto zameškal, úprimne ho napomenieme, ba bude čas — to opakujem — že mu snáď budeme vstave aj pomôcť. No, Zbožný, teda tak je to a nie ináč. Jestli by vám snáď ešte vždy «hovorili» dačo iného, tak si zastaneme, tu budem aj zajtra a vždy, kedy ľud chce.

— Chceme, chceme, — zkrikli všetci.

Ľud už všetkému dobre porozumel, uspokojil sa, aj Zbožný sa odpratal . . . Žihadlo nepriateľské ale dotklo sa jedného zaslúženého člena sriadujúceho výboru.

Pavel Vzorný totiž z príležitosti výborového zasadnutia zrazu len s tým vyrukuje, že teda uňho bol jeden agent a veľmi mu odporúčal dovažanie tovaru. Vzorný musel byť zaiste zaopatrený dobrými radami, lebo ustavične hádzal císlícami, jako dajaký financminister.

Starý pán notárius sa poobzeral na túto reč, že či snáď nechce dakto slovo prevzáť, potom takto začal:

— Nikdy som nezvyknul od cigáňa uhlie kupovať. Viem ja odkiaľ duje veter, a ešte aj bude duť za čas. Neresť doterajších spolkov v hlavnej časti bola tá, že ktorí stáli na čele spolkov, neznali tie pramene a spôsoby, zkadial a ktorými môžu zaopatriť dobrý a lacný tovar. Tak prirodzene aj do spolkového sklepu prišiel tovar z druhej, ba z tretej ruky, čo pravda vytknutý cieľ nenapomáhalo. Iné je to, že nepočetni agenti so svojimi vábľivými nabídnutiami chcú spolok zničiť, jako to skúsenosť dosvedčila. A pokiaľ znali, že na čele kupectva stáli v kupectve nesbehlí ľudia, nielen vábľivé nabídnutia ponúkali, ale poskytl tak veľký úver, zavesili im na krky tak veľké množstvo a zkaženého tovaru, že spolok musel neomylné do bahna zaviaznuť. Pravda oni len toto chceli! Čujte len, jako a jakým spôsobom vyjadril sa jeden budapeštiansky veľkokupec práve v tomto smere.

(Pokračovanie nasleduje.)

DOPISY.

Dolný Liptov, dňa 17. septembra.

Vysokostený Pán Redaktor!

Doba času zmení všetko na svete! Pred pár rokami sme mali tuhá v našom Liptove svätý pokoj. Zamestnávali sme sa gazdovskými prácami, starali sme sa o náš vezdajší chlieb a modlievali sme sa „neuvoď nás v pokúšenie, ale zbav nás od zlého.“ A teraz, bohužiaľ, popolitý ľud vháňajú do politických bojov, sejú nenávisť niektorí nespokojenci, blásajúc falošne ľudu, že je kresťanstvo v nebezpečenstve. Takéto heslá a ešte iné cigánstva upotrebnú námestníci svätého otca, ktorý nič iné nechce ako pokoj.

Páni z ľudovej strany, pod vodcovstvom Štefana Rakovszkého včera zase blúznili ľudu v Ružomberku. Také nesmysly rozprával tam sám pán Hlinka!... ako Herr von Zmeskál lében. Táraniny rečníkov však ostaly bez všetkého účinku na malý počet prítomných poslucháčov.

Ale o jednom sa poslucháči presvedčili, že totiž ľudová strana len hucká vie, ale nie rozširovať lásku ku blížnemu, ktorá nás všetkých spolu viaže dľa nanky Kristovej.

Nie nás netrápi len to, že huckanie ľudovej strany je nám všetkým na škodu. Lebo nemôže byť záujmom vlasti nepokoj medzi náboženstvami.

Či to môže byť pravda, že pán Rakovszky chce u nás vystúpiť? Neverím, lebo by veru prepadnul. Tuhá len ešte to spomenúť musím, že keď lanského roku pána Rakovszkého prosili, žeby na mikulášskom ľudovom shromaždení niečo rečnil, ďakoval za tú úctu, lebo že on je nie pansláv! A teraz pane! Načo sa s „čertom“ spájajú, keď oni Slovákom v Liptove zlaté hory sľubujú?

Slováci, neverte tým falošným prorokom! Dokiaľ vás potrebujú, líškajú sa vám a potom vás odhodia ako vyzmákaný citrón. Hej ľudári, však pravda oči kole?

S úctou Dolný Lipták.

Z Turčianskej, 15. septembra.

Veľactený Pán Redaktor!

Jako som bol svojho času sdělil cteným čitateľom „Opravdového Kresťana“, vysoká vláda na zakročenie stoličného hospodárskeho výboru turčianskym gazdom ráčila dať lacnú požičku, aby si mohli zakúpiť statok na plemeno z tak zvanej pinzgauskej fajty. Pekné kusy statku sa zakúpily a gazdom, ktorí sa o tenže boli hlásili, aj rozdali. Ale vysoké ministerstvo orby sa s týmto neuspokojilo, lež aby gazdovia aj ďalej dbali o dochovávanie pekuého statku, udelilo 560 korún, aby boli z tejto summy odmenení takí gazdovia, ktorých statok najkrajší.

Následkom toho hospodársky výbor stolice sriadil výstavu rôžného statku v Príbovciach dňa 8. septembra. Turčianski gazdovia dohnali na výstavu pekúe kusy statku, čo svedčí len o tom, že aj oni sami starajú sa, aby si dochovávali pekny statok, z ktorého môžu mať ošoh. Statok podľa jeho hodnoty a úhľadnosti posudzovali páni: Ferenc *Justh*, krajinský vyslanec, Eugen *Ebner*, dozorca nad dochovávaním statku, Imrich *Keviczky*, Jakub *Kohn* a Andrej *Hudák* stoličný zverolekár.

Po prehľadnutí statku výbor rozdal odmeny nasledovne:

Za dochovanie statku na plemeno dostaly nasledovné obce odmenu: Valča 15, Veľký Čepčín 10, Danová 5, Trebstovo 10 a Žabokreky 10 korún. — Za dochovávanie juncov a býkov nasledovní gazdovia boli vyznačení: Štefan Tomesányi z Draškoviec dostal prvú odmenu 30 korún, potom Ondrej Černý z Bodorovej 25, Samuel Holländer z Beníc 20 a F. Hrivnák z Príbovíc a Juraj Pivko z Beníc po 10 korún. — Za dochovávanie peknych jednoročných juncov a jalovic odmenení boli: Pavel Košťan z Dolného Kalníka dostal 30, Julo Kvotidian z Príbovíc 20 a po desať korún Jozef Požesky z Valče, Juraj Pivko z Beníc a Jozef Forenina. — Za dvoročiakov dostali: Jozef Jesenský z Dolného Kalníka 30, Ondrej Marek z Michala 25, Jozef Požesky z Valče 20 a Ján Cigler z Beníc 15 korún. Po desať korún dostali: Ján Jesenský z Hornieho Jasena, Alojz Goldman z Čeremošného a Jozef Martinec z Valče. — Za kravy dostali odmenu: Ján Kašuba z Veľkého Čepčína 20, Jozef Cigler z Beníc 15 a Michal Škultéty z Valče 10 korún. — Krem týchto ešte tridsať gazdov dostalo po 5 korún odmeny za to, že svoj statok pekne opatrujú.

Nuž tento nový znak starostlivosti vysokej vlády o gazdov turčianskych nech ich povzbudzuje i naďalej ku dochovávaní pekneho statku, lebo veď tým slúžia samým sebe a keď za to vyslovujem vďaku vysokej vláde, nemôžem nespomenúť tie zásluhy, ktoré si jak okolo vymoženia požičky pre gazdov, tak i okolo udelenia summy na odmeny nadobudnul kraj. vyslanec Ferenc *Justh*. On sa stále ustáva, aby chov statku u nás napredovať mohol a aby takto gazdovia zaoberali sa i týmto odvetvím poľného hospodárstva, ktoré keď sa správne prevádza, býva prameňom istého dôchodku.

S Bohom!

Hornoturčan.

Od Zv. Lupče, dňa 17. septembra.

Veľactený Pán Redaktor!

Beriem pero do ruky, aby predovšetkým opravil jeden chýr uverejnený v najnovšom, 57. čísle nášho „Opravdového Kresťana“ prosiac zároveň ctenú redakciu aby ona moje pravopisné chyby opravil ráčila.

Bol som totiž v Radvani na jarmoku, lebo veď je to náš najväčší jarmok a videl som to nešťastie v menazerii. Veru nám všetkým vlasy dúpkom staly, keď sa jeden maco na toho komedianta vrhol. V prvom okamihu

každý myslieť, že je komediantovi veta, tak ako to aj v tomto časopise stálo, lež na šťastie nie je tomu tak. Komediants sa bránil pazúrom medveda ako mohol, ale svoj život ďakovať môže len guľke zo žandárskej pušky, ktorá medveda spasila, lebo ináč bol by komediants roztrhal na kusy. Ale ten komediants musí byť aj tvrdý chlap, lebo nielen že sa nedal zavieť do špitála, ale potom ešte svoje rany ukazoval obecenstvu za malé vstupné. Nuž čo komediants to komediants, vždy pohne rozumom ako prísť ku grošu.

Keď som už spomenul radvanský jarmok, spomením aj to, že sa dobre vydaril. Kupcov bolo dosť a aj tovaru a tak sa groše aspoň presýpaly. Jarmok len tým bol trochu pomýlený, že sa rozniesol chýr, že v Lupči horí. Pravda jarmočníci lupčianski boli tým veľmi znepokojení, ba strojili sa poniektorí už aj pakovať, ale na šťastie vtedy sa dozvedeli, že je chýr nie pravdivý. Hovorí sa, že chýr o ohni v Lupči roztrúsili obuvníci z drukých miest a to vraj tým figlom, aby sa lupčianski obuvníci, ktorí hneď od počiatku mali dobrý jarmok, sobrali domov a tak aby oni sami, tí z iných miest, zostali samotní. Nuž ale figel sa nepodaril. A nedobre je čerta maľovať na stenu.

Zostávam s úctou —r.

Dolný Liptov, 18. septembra.

Velactená Redakcia!

Veľký zármutok potkal ľudárov okresu ružomberského. Trúby vrešaly, bubny hučaly po horách, po dolách sovy oznamovali, že totižto 16. tohoto mesiaca bude ľudová (vlastne ako ju u nás volajú vlková) strana v Ružomberku veľké ľudové shromaždenie vydržiavať. Držať ho aj držali, avšak ale ako. Na miesto očakávaných zástupov sišlo sa do hromady asi 500 žien, detí a učňov na hlavnom námestí v Ružomberku, pred kláštorom. Tam postavili jednu búdku pre rečníkov. Voličov som prečítal, bolo ich 120, lenže z tohto počtu 80 liberálnych, ktorí si prišli ozreť, proti komu vlastne to budú stáť pri budúcich voľbách. Predseda Rakovszky v skvelej slovenčine (ačpráve už 20 rokov býva medzi Slováckmi, ešte sa ich reč nenaučil) otvoril shromaždenie a nasledujúci rečníci: farár Hlinka, kaplán Grigel a sklenár Janček rozličnými táraninami traktovali svoju, horespomenutú čelaď. Andrej Hlinka, bývalý kandidát ľudovej strany hovoril o následkoch 30ročného liberalismu. Liberalismu privlastňoval že bola zlá úroda, že na trni nerastú figy, že na Čebate nerastie brozno atď.

Spytujeme sa toho múdreho pána, prečo nespomenul, že keďby nie liberalismus, sedľač by posavď v otroctve zemanskom bola biedila, a on by dozaista nebol reverendu nosil, lež nasledujúce svojich predkov plte by bol dolu Váhom spúšťal.

Janček, bývalý sklár, teraz švábalkár takými rečmi traktoval svojě publikum, ktoré by skôr v Lykavke na priadkach boli svoje miesto našly. Pán predseda v

svojej reči spomenul, že tu v Ružomberku držala ľudová strana v krajine pred par rokami prvě shromaždenie. A ahľa, úplne sa presvedčil, že veru aj ostatné!

Nášmu ľudu sa konečne oči otvorily. Presvedčil sa, že bol len mámený, že z tých veľkými ústami hlásaných slabov ani len jedon sa mu nesplnil. Že rozličné výstrahy a strašenia boli bezzákladné. Náboženstvo mu nikto neodobral, z kostola mu liberáli neurobili kasáreň, civilne manželstvo neuzaviera sa len na 3 roky atď. atď. Srdečne buď pozdravený ľudu náš za tvoje držanie! Najlepšie však držali sa štiavnickí liberáli. Ani len jedon sa z nich nedostanovil.

Teraz práve navštevuje obce okresu náš pán ablegát Jozef Angyal. Všade ho s tou najväčšou radosťou vítajú a o znova vyvolení svojho ablegáta ubezpečujú. Však on mándát ablegátsky zaslúži, a ho aj s istotou obdrží, lebo ľudovej strane v ružomberskom okrese dňa 16. septembra odzvonili.

S úctou *Štiavnický.*

Reč,

ktorú povedal *Imrich Haydin* na ľudovom shromaždení slobodomyselnej strany, vydržiavanom v Rajci dňa 5. augusta 1900.

(Dokončenie.)

Nastúpil rok 1861. Z vytrvanlivosti ľudu vznikla zas otázka, aby krajine bola jej samostatnosť prinavrátená. A vtedy zas tá slobodomyselná stránka vystúpila a bojovala s celou dušou a s celým srdcom za to, aby krajina svoju samostatnosť, za ktorou tisíc rokov túžila, vynadobudla v tej úplnosti, ktorej základ jej staré zákony a smluvy zabezpečily.

A nastala zas aj tá druhá stránka, ktorá sa ako predtým na to stanovisko postavila, že pre dobrý pokoj spustíme z tých práv, dosť je nám aj menšia sloboda, nenie ešte krajina zrelá na tú úplnú.

A zas bojovali medzi sebou a chvála zmužilosti slobodomyselnej strany, že zas premohla stranu zaostatia a zabezpečila víťazstvo slobody krajiny.

Nijaká sloboda nenie celá, keď nenie v nej sloboda presvedčenia a myšlienok vnútorných. Čo stojí taký človek, ktorý nemá slobodné presvedčenie?

A keď slobodomyselná stránka vystúpila, aby aj tento najdrahší poklad slobody ľudskej vybojovala, aby oslobodila vnútornú duševnosť od tlaku svetského, tedy zas tá stará stránka sprotivila sa tejto slobode, zas s tou starou pesničkou, že ľud nenie zralý, že ľud nenie schopný aby túto slobodu požívať mohol.

A tak sa vždy odvoláva na tú nezralosť ľudu a najviac je to preto do jedu, že priam tí páni vždy zbroj knjú si z tej nezralosti, z ktorej doteraz nemali spôsobu ľud využiť a so zanedbaním škôl previnili, že rozum ľudu, ako oni hovoria, je taký zatienený.

A pýtam sa vás, nevidíte vy z toho tú niť, ktorá týchto pánov viaže s tými, ktorí roku 1848. oproti slobode ľudu, a roku 1861. oproti slobode krajiny bojovali? Týmto pánom chcete sa vy sveriť, ktorí vás na

všetko za nezralých držia a vás odvrhnúť chce, ú od všetkých práv, ktoré vám podľa vášho človečenstva patria? Aby ste vždy boli máloletí?

Tí páni nemajú pravdu, lebo zásady a ústavy veľkého ducha tie nezávisia od zralosti alebo nezralosti ľudu, tie si silou svojou prerobia ľud a jeho náhľad práve tak, ako mnoho ľudí nevidí čo pohybuje tú mašinu železničnú, a predsa, keď si sadnú na vlak, zanesie ich bárs aj na druhý koniec sveta.

Jedon medzi vami teraz ma oslovil, aby som rozprával o tých cirkevno-politických zákonoch. Odpoviem mu v krátkosti. I s týmito zákonami je to tak, — aby som zas vzal príklad od železnice, — ako s tým prvým vlakom čo išiel na svete. Ľud myslel, že akýsi žert ženie tú mašinu, rozhorčil sa a začal naň kamením hádzať. A čo sa stalo? Niekoľko rokov zatým ten istý ľud sa už vozil na tom vlaku a medzi ním aj tí, čo ho najviac kamenovali.

Ale pýtam sa teraz ja, čo vám rozprávali z druhej stránky o týchto cirkevno-politických zákonoch? Rozpamätajte sa len! Rozprávali vám: že vezmú vieru, že budú válať kostoly a spravia z nich židovské humná, že cintery sa zavrú a rúcať sa bude všade svätý kríž. A keď sme vás volali na výstavu tisícročnej pamiatky jestvovania krajiny, aby ste si, čo sa vám viac jakživ netrafi, lacno obzreli tisícročný pokrok krajiny, vtedy vás odvedli s tým, že vás tam obrežú.

Ľutoval som vtedy ľud, že to uveril a ešte v jeho strachu som uctil tú starosť, s ktorou vtedy o svoju vieru, o svoje náboženstvo sa obával.

Ale táto vernosť má svoje hranice, ktoré len potiaľ môžu siahať, pokiaľ sa ľud presvedčil, že čo vtedy uveril, je nepravda. Lebo keď sa niekto presvedčí, že je niečo nie pravda, a predsa to aj ďalej verí, vtedy je sám aj on ľuhár! A to o našom ľude myslieť nemôžem, lebo poznám jeho lásku ku pravde.

Päť rokov je tomu, čo tieto zákony do života vstúpily a povedzte mi, kto vám sobral náboženstvo, kto zrúcal kostoly, kto lámal svätý kríž? Nikto. Teda prečo by ste aj ďalej verili týmto ľuhárstvám?

Títo páni vám veľmi mnoho rozprávajú o našej násilnosti, ale pýtam sa, či môže byť ešte väčšia násilnosť, ako keď niekto s takýmito nepravdami otravuje zdravého ducha ľudu? Uznávame, naproti tejto násilnosti sme aj my násilnosť upotrebovali, ale nie oproti vám, nie oproti ľudu, ale oproti zvíťazeniu týchto nepráv. Lebo keď by sme boli dovolili, aby ľudová strana vyhrala, to by nebolo bývalo vaše víťazstvo, nie víťazstvo ľudu, ale víťazstvo toho bludu, ktorý by nás do najväčšieho nešťastia bol uvalil.

Poznal som ja raz jednu staršiu slečinku. Chudera nemohla nijako dostať muža. Hľadala, hľadala, minuly sa roky, ale podaromne. Keď už odkvitla jej mladosť a krása, začala si líca barviť a sa okrašľovať, zaplietla si falošné vlasy a osadila si falošné zuby. A tak omladnutá a okrášlená ďalej vábila mužov. A našli sa takí, ktorí ju nepoznali, že sadli na lep; ale keď ju prvý raz bo-

zkali a cítili barvu na pernách, hneď bol koniec láske aj sobášu.

Aj uborská krajina má takú starú slečinku. Už tisíce rokov žije. Volá sa reakcia. Tá by sa tiež rada sobášila s krajmi. Každú chvíľu má inakšie šaty, každú chvíľu inakšie meno. Aj teraz sa obnovila a okrášlila. Že vraj teraz je ľudová. Obliekla ľudové rúcho, menuje sa ľudová a vábi ten ľud: *poď ku mne môj milý, buď môj. A ľud ľahkoverný blíži sa k nej. No však len bozkajte tú ľudovú stranu, tú starú slečinku, ručím vám za to, že ju druhý raz nebozkáte! Prejde vám chuť barvu lízat a tam hladkať miesto vlasov.*

*

A keď už toľko rozprávame o tej biede hornoviedieckeho ľudu, vtedy už raz chladnokrevne rozmýšľajme, čo je tá opravdová príčina tejto biedy? Vlastná príčina je tá, že je mnoho ľudu, málo zeme a chladné podnebie. Nuž a keď je to naozajstná príčina, čo je aj vskutku, myslíte že ten pán Zmeskal z Oravy pošle viac tej zeme a z Oravy nám fúkne ten teplý vetor, ktorý nám obreje povetrie?

Ktože pomôže teda tomu nášmu ľudu proti takejto príčine jeho biedy? Ktože má pomôcť? Môžeme viac tej zeme spraviť, môžeme to podnebie ohriať? Nie. Teda čo? Jedno len to, že dáme ľudu spôsob, aby čím viac z tej zeme, čo je, využil a sa čím lepšie bránil proti nesnádzam náture.

A čo je ten spôsob: *cvičenosť.*

Náš ľud v prvom rade sám seba si musí pomôcť, lebo len taký ľud môže očakávať prajnú budúcnosť, ktorý si ju svojou usilovnosťou nadobudne. A čo potrebuje k tomu, aby si mohol pomôcť: *samostatnosť.* A čo mu dá tú samostatnosť? *Cvičenosť,* lebo hlúpy človek je vždy na druhého odkázaný. Však to za každým krokom badáme, že učený človek má viac spôsobu ku vyživeniu ako neučený.

Pozrite sa len blízko za hranice do Sliezska. Aj tam je tak málo zeme, ako u nás, aj tam je tak planá zem ako u nás, a kraj je tiež taký studený ako u nás, a predsa roľník o koľko v lepšom stave sa nachádza, ako u nás. *A tam nenie ľudová strana, ako u nás.* Ale viete čo je tam: *ľudové školy.* Aj v tej najmizernejšej obci vidíte medzi nízkymi domkami jednoštokové stavisko: *ľudovú školu.* U nás taký dom je *prázdny kaštieľ.*

Školu, dobrú školu potrebuje náš ľud, aby sa vy-mohol z tejto biedy.

Hovoria, že aj ľudová strana žiada tieto dobré školy. Predsa tedy aký rozdiel je medzi nami a ľudovou stranou v tomto ohľade? Ten, že my na hornom vidieku štátne školy žiadame a oni konfessionálne. A viete prečo my chceme štátne školy? Nie preto, žeby sme snáď boli nepriateľmi náboženstva, ale preto, lebo farchu konfessionálnych škôl ten biedny ľud znáša. A keď je ľady vstave tieto školy vydržiavať, odkiaľ má vziať peniaze na polepšenie a rozmnoženie škôl? Známe dediny, v ktorých ľud viac platí na školu, ako na štátnu daň a veru je tá škola mizerná

Preto bojujeme za to, aby štát školy prevzal, tým farehu ľudu umenšil, a dal spôsob na polepšenie škôl, lebo ten štát, ktorý svoju silu z celej krajiny ťahá, ľahšie môže napraviť školy ako ten chudobný spolok veriacich, ktorý jeho silu len z jednej obce ťahá.

Veľmi dobre to vedia aj tí páni ľudári. A keď predsa ten nemožný spôsob pozdvihnutia škôl hlásajú, tedy je to u nich len sladké slovo, ktorým vám straky na kole ukazujú, lebo títo páni nikdy nepotrebovali osvetlenie, ale len *zatmenenie* ľudu.

A búchajú proti tej štátnej škole, ako keďby ten štát bol tým najväčším potlačiteľom ľudu, ako keďby v tých štátnych školách vieru a náboženstvo zamárnili. Aká to pravda, to najlepšie z toho môžete vidieť, že v tých štátnych školách náboženstvo a mravy kňaz má učiť, a keď neučí, on je chyba a nie štát. Tí páni zabúdajú, že s napadnutím štátnych škôl nedôveru sejú oproti štátu, ktorý štát *nenie* inšie ako *postel vlasti*.

Ťažký, veľmi ťažký boj máme my liberáli s tou ľudovou stranou, najviac pre tie nepravdy, ktoré nám každú chvíľu špliechajú do očí a ktoré keď oblednú, tedy vynájdu nové a s tými sa nám hrozia, ako to jeden rečník na tom ostatnom shromaždení vypovedal, že my liberáli už-už na majetky cirkve a kňazov vystrkujeme ruky. No na toto už smele môžeme odpovedať, že nám toto ani vo snách nenapadá, lebo my sme *nenie* socialisti, aby sme pohybovali práva vlastnosti. Áno, my liberáli žiadame, aby kňaz mal taký dôchodok, z ktorého podľa jeho vznešeného stavu by vyžiť mohol, aby nebol utisnutý na ten ostatný groš chudobného ľudu, ale aby milosti náboženstva rozdával tak, ako láska Božia ich jednako darovala jak bohatým, tak aj chudobným. A ja myslím, že je to aj žiadosť každého dobrého kňaza.

* * *

Pod tou zástavou sme prišli k vám, *ktorá nemá viac farvy ako červenú, bielu a zelenú*.

Pod tou zástavou, na ktorej sú *nenie* inakšie slová napísané, ako na tej, v ježtí tieni naši predkovia slobodu a práva ľudu vybojovali. Neopúšťajte túto zástavu, lebo keď ju opustíte, zanecháte vašu slobodu a vaše práva a veľmi dobre hovorí Franc Deák, že to právo, ktoré človekovi násilnosťou vezmú, to ešte vždy nazpät môže vydobýť, ale to právo, ktoré sám opustí, to nikdy viac neobsiahne.

Teraz vidíte západ slnka. A mne sa zdá, ako keby to bol západ tej ľudovej strany. Tma nastáva. Aj vy nebudete vidieť pre tmu, kde máte ísť, či na pravo, či na ľavo. Ale príjde to ráno a s ním to staré slnko slobodomyselnosti, ktorého papršlek vám ukáže tú cestu, na ktorej máte kráčať ku dobrobytu vašemu a ku dobrobytu celej krajiny.

S Bohom za kráľa a vlasť! to je naše heslo.

Všetko pre ľud a nič proti nemu!

Srdečne vám prajem, aby vás Pán Boh požehnal a všetko to vám udelil, čo si od neho žiadate.

BESEDNICA.

Slepec.

Napísal: *Guy de Maupassant.*

Odkiaľ berie sa radosť z ranného slnka? Prečo toto svetlo, dopadnuvšie na zem, naplňuje nás takým blahom života? Nebesá sú modré, nivy zelené, dvory zcela biele; a oči naše nadšene pijú túto sviežu farvu a podávajú ju zmenenú v opojnú rozkoš duši. I zmáha sa nás túžba skákať, túžba bežať, túžba spievať, šťastná bezstarostnosť mysle, jakási stupňovaná neha; chceli by sme od radosti objímať slnce.

Slepci sediaci na prahoch neteční vo svojej večnej temnote, zostávajú tichi ako vždy i uprostred tejto novej veselosti, a nechápajú nič, tíšia každú chvíľu svojho psa, ktorý chce by si poskákaf. Keď vracajú sa podvečer, vedení mladým bratom alebo sestričkou, a keď dieťa rekne im: „Bolo tak veľmi krásne nedávno!“ odpovedajú: „Však som spozoroval, že bolo krásne, lebo pes Lulu nemal ani chvíľku pokoja.“

Znal som jedného z týchto slepcov, ktorého život bol trápením najukrutnejším, o jakom sotva nám možno urobiť si pojem. Bol to vonkovan, syn normandského sedliaka. Dokiaľ žili otec i matka, predsa trochu bolo o neho postarano; trpel len svojou strašnou vadou; ale od smrti rodičov nastal mu krutý život. Vzala si ho k sebe jeho sestra a každý v dome s ním nakladal ako s bedákom, ktorý odjedá chlieb bližným. Za každým pri stole vyhodili mu na oči jeho chovu; nazývali ho zahalačom, ničomníkom, povaľačom a jakokoľvek pokojne, ticho snášal urážky a odstrkovania a uspokojoval sa s málom, dávali mu jesť neradi a práve len toľko, aby nezomrel hladom.

Mal tvár celkom bledú, a dve veľké, biele oči podobné oplátkam; a zostával nepohnute pri každom zneuctení, tak sám v sebe uzavretý, že nevedeli ani, či číť odstrkovania a urážky. Ostatne nikdy nepoznal áskyl, ponač matka vždy ho trochu brešila, nemilujúc ho, lebo na dedinách neužitocný je škodlivým, a roľníci radi by si brali príklad od kuriat, ktoré ničia medzi sebou života neschopné.

Hneď po jedle chodieval v lete sadnúť si pred dvere, v zime ku kachľom, a sotrval tam až do večera. Ani sebou nepohnul; len viečka jeho svierajúc sa jakýmsi nervósnym utrpením, spadávaly na bielu škvrtu jeho očí. Mal ducha, myšlienku, jasné vedomie svojho života?

Po tom nikto sa nepýtal.

Tak mali sa veci cez niekoľko rokov. Ale jeho neschopnosť pracovať, jako i jeho netečnosť konečne rozboršovaly jeho príbuzných, i stal sa trpiteľom jakýmsi, mučedníkom žartov posmeškárov, koristou danou na pospas vrodenej divokosti bujne a zvierackej veselosti ľudí okolo neho blízko stojacich.

Vymýšľali všetky možné kruté žarty, ktoré im len jeho slepota mohla vnuknúť. A aby odškodnili sa za to, čo zjedol, zmenili si čas jeho jedávania v hodinu obveselenia pre susedov a hodinu trýznenia pre úbožiaka.

Rofníci z domov susedných prichádzali na túto zábavu, vyprávali si o ňom z dverí do dverí, a kuchyňa domu bývala plná každého dňa. Niekedy postavili na stôl k jeho tanieru, z nehož počínal si naberať polievku, buď kocúra buď psa. Zviera vetrilo svojim pudom vadu úbožiakovu, a celkom tíško sa blížilo, jedlo s ním bez hluku, — chlumtajúce pozorne; keď ale mľaskanie jazyka predsa slyšiteľné, prebudilo pozornosť úbožiakovu, zviera opatrne sa odhýbalo, aby sa vyhlo úderu lyžicou, ktorú slepec mával na zdarboh pred sebou.

Tu vypukol smiech, štuchanie a dupot divákov nahromaždených popri stene. A on ani slova nikdy neprehovoril, dával sa do jedla pravou rukou, zatým čo vzťaženou ľavicou bránil a ochraňoval svoj tanier mizerného jedla.

Inokedy mu dávali žuf zátky, drevo, listie, áno i odpadky, ktoré nemohol rozoznávať.

Pozdejšie sa unavili tymito ohavnými žartami. A švager hnevajúc sa, že stále ho ešte živí, bil ho, zauškovoľ, smejúc sa bezvýsledným námahám jeho odrážať údery, alebo práve odplácať ich. To bola zase zábava nová: zápas zauškovania. A oráči, sluha, slúžky prešli mu každú chvíľu rukou pres obličaj, čo nútilo jeho viečka k chvatnému pohybu. Nevedel kam by sa ukryl, a držal bez prestania ruky dopredu, aby sa vyhnul každému styku s ľuďmi.

Nakonec donútili ho, aby žobral. Stavali ho na cesty v dňoch jarmočných, kde on, jakonáble zaslúchob zvuky kročajov lebo rachot vozov, natáhoval klobúk, volajúc: „Almužnu prosím.“

Ale vonkovan nie je štedrý, a tak slepec po celú týždeň neprinášal ani groša. Tedy rozputnávala sa proti nemu bezúzdna a nemilosrdná nenávisť jeho príbuzných.

A hľa, ako zomrel.

Jednej zimy, zem bola pokrytá sňahom a mrzlo strašne. Tedy jeho švager odviedol ho jedného rana veľmi ďaleko na cestu, aby tam žobral. A ponechal ho tam celý deň. Keď ale noc sa priblížila, tvrdil pred svojimi susedmi, že ho tam už nenašiel. A dodal: „Čo! Netreba sa tým znepokojovať, niekto ho asi odviedol sebou, pretože mu bola zima. Ten sa veru neztratí. Zajtra príde doista na polievku.“

Ale druhého dňa sa nevrátil.

Po dlhých hodinách očakávania, slepec premrzlý, cítiac, že by tam zahynul, dal sa istú cestou. Nemohúc rozoznať cestu pokrytú ľadovým sňahom, blúdil na neurčito, padajúc do priekop, sossbierajúc sa zase, stále blúdiac a pátrajúc po dome.

Ale zvoľna, zvoľna zmocňovala sa ho ztrnulosť a pretože noby nemohly ho už ďalej niesť, sadol si uprostred pláne. A nevstal už viac.

Pohrobilo ho biele páperie sňahové, ktoré stále padalo. Telo jeho ztuhlé zmizlo pod neustávajúcim vzrastom

nekonečného množstva sňahu; a nič už neoznačovalo miesto, kde ležala mrtvola.

Príbuzní tvárili sa, akoby sa za ním sháňali, za osem dní. Ba aj plakali dokonca.

Zima bola treskúca a odmäk chytro nenastal. Jednu nedeľu roľníci zo susedných obcí, idúc na omšu, spozorovali veľký krđel vrán, ktoré krúžily neustále nad pláňou, potom vrhaly sa ako čierne dážď v bromadu na tomže mieste, vzlietavaly zas a vracaly sa stále.

Druhého dňa boli tam dosiaľ tí príšerní vtáci. Bolo ich na nebi celé mračno, ako by sa boli zlietli so všetkých koncov sveta; a spúšťali sa s mohutným škrekom do sňahu topiaceho, ktorý nápadne a pilne prehrabávali.

Ktorýsi chlapec šiel sa podívať, čo to robia, a našiel telo slepcovo zpoly už požrané a roztrhané. Jeho oči zmizly, vykľuvané byvše dlhými, hltavými zobákmi vrán.

Nemôžem nikdy poddať sa pocitu živej radosti slnečných dňov bez smutnej vzpomienky na úbožiaka tak vydedeného v živote, a bez melancholickej myšlienky, že strašná jeho smrť bola úľavou všetkým, ktorí ho znali.

Základné pravidlá o dôchove drúbeže.

Napísal Karol Gyuriss, trenčiansko-stoličný dobytčí lekár.

(Dokončenie.)

Dôchovný materiál.

Jako pri všetkej drúbeži, tak aj tu odporúčam ponapravenie obyčajného materiálu. Dnešného času múdre pokračuje dochovávateľ, keď prevádza pri všetkej drúbeži čisté fajtové dochovávanie, k čomu iné netreba, jako keď z jednej alebo z druhej fajty dá doniesť potrebné vajcia, lebo dnes už neplatí to udávanie, že doprava prekáža súcosť liahnutia sa. Kto avšak vzdor hore podotknutému predsa chce križovať, môže to slobodne urobiť s emendskými plnokrevnými gunármi, lebo týmto svoje obyčajné husy, jak ohľadom na otvrdnutosť, zvlášte ale z ohľadu mäsa a peria — značne ponapraví.

Hus emend-ská.

Tento druh je takmer výlučne bieleho peria. Je náramne veľká, chudá a váži 7—8, vykrmená aj 12 kilov dosiahne. Pomerne ku obyčajnej husy, emendská fajta nepotrebuje viac jedla jako obyčajná, keď zabijeme ju mladú, práve tak sypké má mäso jako tamtá.

V prvom roku položí 20—30, v druhom roku skoro 50 plodných vajec. Jej dochovávanie je práve tak jednoduché jako husy obyčajnej.

Dochovávania tejto fajty samo v sebe je veľmi jednoduché.

Cholera drúbeže.

Jestli drúbež tak opatrujeme, jako je to obsažené v tomto pojednávaní, nemáme sa čo báť choroby, pri tom všetkom ale ohrožovať môže nebezpečenstvo naše drúbeže

dvory, a síce cholera drúbeže, jako najstrašnejšia pobroma drúbeže, o ktorej ešte v krátkosti chcem prehovoriť.

Cholera drúbeže je chytľavé a nákazlivé ochorenie všetkej drúbeže, menovite sliepok, hús a kačíc, ktoré ukazuje sa v zmalátnelosti veľkého stupňa, v náhlom schudnutí a behávke.

Chorobu túto zapríčiňuje živočích-bakterium, ktorý živým okom nevidíme, a ktorý živočích u ochorelej drúbeže nachodí sa v krvi a v lajne vnútornosti.

Prirodzené nakazenie v najviac pádoch tak sa stáva, že domajšia drúbež posbiera žrádlo, ktoré nakazené je vnútornostným lajnom, pyskovou slinou alebo čiastkami telesnými v cnorobe tejto už upadlej spoludrúbeže, alebo keď s chorými zvieratmi vodu pijú zo spoločnej nádoby.

Následkom toho do niektorého dvoru všantročená choroba neprestane prv, kým v obeť nepadne najväčšia časť zvierat.

Ponevác dochovávateľa drúbeže, v chorobe tejto padlé, alebo pred upadnutím ochorelé zvieratá chcujú zúžitkovať, a často aj skutočne zúžitkujú, preto je pravde podobné, že často choroba tým spôsobom privilecie sa do niektorého dvoru, že kúpených a zabíjajúcich alebo upadlých zvierat vnútornosti a črevá pohodia zdravej drúbeži.

Dalej chorobu túto s oddialenejšieho miesta dovlečú holuby a síce operenými nohami a vrabci, nakoľko ony sadnú do dvorov chorobou nakazených a nákazu, ktorá prílepi sa im na nohy, roznosia, alebo tak, že v nakazenom dvore sami sa nakazia, následkom čoho chorejú a lajnom svojich vnútorností miesto, kde zosadnú, tiež nakazia.

Choroba tá trvá 13, výnimečne aj 7—12 dní a riadne končí sa smrťou; ale nie je ani to vytvorené, žeby pri zodpovednom liečení aj úplné zotavenie sa nemohlo nastúpiť.

Ponevác v chorobe tejto zväčša onezdravejú vnútornosti, musíme teda použiť také prostriedky, ktoré čistia vnútornosti, poľažne ktoré tam nachodia sa bakteria ničia, preto je dobre do vody drúbeže dávať železný gálic, kyselinu salicylovú alebo kyselinu slanú.

Ale nad liečenie o mnoho vážnejšia je obrana, ktorá pozostáva z nasledovného: Ponevác riadne na miesto, do teraz od nákazy čisté, chorobu od inam kúpená drúbež dovlečie, žiadúco je, aby sme novokúpenú drúbež aspoň za týždeň odlúčene držali, a aby sme drúbež tú až po uplynutí jedného týždňa, keď nezbadali sme na nej nič podozrivého — pustili medzi ostatnú drúbež.

Keď už choroba medzi niektorou drúbežou vypukla, vtedy treba ešte úplne zdravé zvieratá odlúčeno držať, nezdravé alebo podozrivé majú byť zabité alebo pod opateru vzaté na úplne osobitnom mieste, padlých alebo z nutnosti zabíjajúcich zvierat vnútornosti hlboko treba zakopať, ba čo je ešte lepšie — spáliť.

Staré miesto ich zdržovania sa má byť pod tým časom opatrne vyčistené a desinficované. Tým cieľom po sobraní a spálení lajna, a po vyumývaní bokov a dlažby kuríca, a všetkého zariadenia na kŕmenie a napájanie — horúcim luhom, poumývať sa majú karbo-

lovou vodou, steny ale radno je vápnom omazať. Veľmi napomáha dobrý výsledok pokračovania viac dňové vyvetrenie kuríca.

Oddelené zdravé zvieratá s pozornosťou majú byť sprevádzané, a čímnáhle na niektorom ukazujú sa čo i len najmenšie znaky choroby, to musí byť ihneď odstránené.

V kuríci, v ktorom nachodia sa zdravé kury, a menovite v tom, v ktorom zdržujú sa podozrivé a nezdravé, lajno denne musí byť posbierané a spálené.

Keď už konečne nové pády ochorenia neukazujú sa, zvieratá možno do ich starého miesta preniesť, ale je cieľuprimerané, keď im predbežne nohy umyjeme karbolovou vodou.

CHYRNÍK.

Jeho veličenstvo kráľ z vojenských manévrov v Haliči 16. t. m. navrátil sa do Viedne. Jeho veličenstvo v najvyššom rozkaze vyslovil dôstojníctvu a mužstvu svoju najvyššiu spokojnosť a zároveň rozpomenul sa aj o hrdinkosti tých rakúsko-uhorských námorníkov, ktorí teraz bojujú v Číne. Kráľ pred svojím odchodom daroval 10.000 korún chudobe Jasla, kde bol kráľovský stán.

Nešťastná smrť jedného princa. Saský princ Albert, vnuk saského kráľa Alberta a najmladší syn dediča saského trónu Juraja tieto dni viezol sa na koči z dvorného obedu v Pilnici, keď zrazu kone sa splašily a koč prevrhly. Princ Albert vypadnul z koča tak nešťastne, že po krátkom trápení skončil na mieste. Kočiči a mládenčovi nestalo sa nič. Mrtvolu nešťastného princa zaviezli do Draždian, kde ju uložili na večný odpočinok do kráľovskej hrobky. Zosnulý bol bratom manželky arcikniežaťa Ottu, arcikňažny Marie Jozefy. Bol 25ročný. Narodil sa v Draždianoch 25. februára 1875. Vo vojsku bol ulánskym kapitánom.

Čirkevné vyznačenie. Grófa Adolfa Pongrácza, prepošta v Novom Meste nad Váhom, jeho svätosť pápež vymenoval za titulárneho präláta.

Pozor na peniaze! V Baňskej Štiavnici tieto dni spozorovali, že nejakí švindleri pustili tam do obehu falošné strieborné zlatky. Policia hneď zaviedla stopovanie cieľom vypátrania falšovateľov. Ostatne falošnosť tých strieborných zlaták najľahšie možno poznať po tom, že nemajú dookola z vonku kolopis: „Viribus unitis“ alebo „Bizalmam az ősi erényben“

Taliansky kráľ chudobe. Nový taliansky kráľ Viktor Emanuel III. oznámil zákonodarstvu, že zníži cenu soli. Následkom zníženia ceny talianska štátna pokladnica bude mať o štyri milióny lír menej dôchodku. Aby teda štát touto najchudobnejšiemu obyvateľstvu poskytnutou výhodou neutrpel škody, šľachetne smýšľajúci a veľkodušný mladý kráľ tieto štyri milióny každoročne nabradí štátu zo svojej civilisty.

Smrť. Franc Kapistóry, býv. kraj. vyslanec, meštá-
nosta a správca sporiteľne v Nových Zámkoch, zomrel
tamže v 82. roku veku svojho života.

Vyznačenie. Jeho veličenstvo kráľ dra Jozefa
Bartókyho, triedneho radcu pri ministerstve orby vyznačil
rádom železnej koruny I. triedy. Dr. Bartóky len pred
niekoľko rokmi dostal sa do ministerstva orby a tu v
sriadovaní robotníckej otázky vydobyl si veľké zásluhy.
On napísal predlohy zákonov o regulovaní právneho pomeru
medzi robotníkmi a zamestnávateľmi, potom zákon o les-
ných robotníkoch, o robotníckych pokladniciach atď., ktoré
všetky sa dobre ujaly a sú v prospech robotníctva.

Bulharské knieža Ferdinand koncom minulého
mesiacu zdržoval sa na svojom majetku v Pustopoli v
gemerskej stolici, kde často poľoval. V sprievode knie-
žaťa krem bulharských dvorných hodnostárov bolo aj
viac telesných strážcov, ktorí sú všetci hodní slovenskí
mládenci zo Šumjaca a Helpy. Títo mládenci až po uši
ozbrojení vo dne v noci strážili princa, ktorého tiež
nastrašili anarchisti. Knieža denne 80—100 telegramov
posielal do Bulharska, kde teraz panujú veľmi búrlivé
pomery. Knieža bavil sa aj v Alcsuthe, čo hosť arci-
kniežaťa Jozefa, odkiaľ odcestoval do Sofie.

Minister obchodu Alexander Hegedüs dva týždne
meškal v Paríži, kde študoval svetovú výstavu a uhorské
oddelenie. Minister bol s výstavou Uhorska spokojný.
Členovia francúzskej vlády veľmi zdvorile prijali nášho
ministra a blahoželali mu ku zdaru uhorskej výstavy.
Francúzski ministri viackrát osobne vodili ministra po
svetovej výstave.

Výučba žien v Rakúsku. Rakúsky minister výučby
dovoliť tým ženským, ktoré složily maturitnú zkušku,
aby navštevovať mohli rakúsku univerzitu, čo dosavád
nebolo. Minister ďalej dovoľuje maturantkám navštevovať
lekársky fakultný odbor a po odbavení študovania prevádzkať
lekárstvo. V tomto ohľade Austria nasleduje Uhorsko.

Priemyselné povolenie pre krémárov. Minister
financii tieto dni z príležitosti jedného konkrétneho pádu
vyrieknul, že ku prevádzaniu výmerového priemyslu
krem licencie udelenéj so strany finančnej vrchnosti, ne-
nie potrebné iné priemyselné povolenie.

Cheľ sa zbavíť života. Alex. Baranyai, 33ročný
lekárnik, rodom z Prievidze tu v Budapešti na obúch
rukách prerazal si žily. Na šťastie domáci zavčasu zba-
dali čo si vykonal a ratovali ho pred vykrvácaním.
Nešťastníka, ktorý sa cheľ zbavíť života pre zlé svoje
pomery, opatrujú v Rochusovej nemocnici, kde prechová-
vajú nádej, že ho zachránia životu.

Kolko je mohamedánov? Turecká vláda zostavila
výkaz o mohamedánoch. Dia toho žije na zemi 196
millionov 500 tisíc duší náboženstva Mohamedovho. A
sice v európejskom Turecku 28 millionov, v Malej Asii,
v Beludžistane a v Indii 99 millionov, v Číne 20 millionov,
v Afrike 36 millionov 500 tisíc, a na ostatných krajoch
sveta roztratené 23 millionov mohamedánov.

Nové gymnásium v Balassa-Đarmotách Dňa 15.
septembra v Balassa-Đarmotách slávnostne otvorili nové
vyššie gymnásium, ktoré vystavili zo značnej podpory
kráľa, dobrovoľných obetí, z podpory od mesta a vlády.
Z tejto príležitosti mestské zastupiteľstvo malo mimoriadne
shromáždenie, z ktorého poslali holdujúci telegramm jeho
veličenstvu kraľovi. Večer usporiadali kraj. vyslancovi
grófovi Antonovi Forgáchovi veľkú fakladu, čo vďak za
to, že tak usilovne pracoval za stavbu gymnásiuma.

Pomoc haličskému ľudu. Jeho veličenstvo čo cisár
rakúsky assignoval zo štátnej kassy päť millionov korún
na podporu biedu trpiacich. Z poukázaného obnosu
2750.000 korún obrátiť sa má na podporu haličského
ľudu, ktorý následkom tohoročnej jarnej povodne vrhnutý
je do veľkej biedy.

Na smrť ubitý chlapec. V Ungvári 15ročný syn
Jána Bratulu vkradnul sa do zahrady, prináležajúcej
vdove inžiniera Andreja Andrejkoviča a chcel tu kradnúť
ovocie. Sluha ale dolapil ho pri krádeži a tam v prítom-
nosti Andrejkovičovej dotiaľ bil chlapca, pokým tento
nezamdlel. Chlapca odviezli do nemocnice, kde následkom
mnohých úrazov na druhý deň zomrel. Proti sluhovi a
Andrejkovičovej zaviedli trestné vyšetrovanie.

Reformátor židovského náboženstva. V Päti-
kostoloch jeden žid, menom Róbert Feinsilber, vystúpil
čo reformátor židovského náboženstva a teraz v jednom
pätikostolskom časopise hlása svoje náboženské zásady.
Feinsilber učí, že učenie Starého Zákona naplnilo a za-
vršilo sa účinkovaním Krista Pána, ktorého uznáva za
dávno očakávaného Messiáša, za vykupiteľa sveta a verí
o ňom, že je pravý Syn Boží. Slovom Feinsilber vyznáva
sa za takého „kresťanského žida“ a teraz snaží sa židov
získať svojmu učeniu.

Ukradli sochu. Na Svábskom vrchu pri Budapešti
v jednom výklenku vrchu stálo z bronzu liate poprsie
grófa Štefana Széchenyiho, ktoré dal postaviť spolok
budapeštianskych turistov. Túto sochu jakýsi dosavád
neznámi zlodeji odlomili od postamentu a potom na voze
odviezli. Vyšetrovanie je v behu.

Zničený poklad. Direktor museuma vo Firenze
(Taliansko) pre nejakú chybu pokarhal museálneho sluhu
Maglioniho, ktorý na to prišiel do takej zlosti, že najprv
direktora ranil nožom a potom vbehnul do museuma a
tam na kusy roztrieskal jednu najdrahšiu umeleckú staro-
žitnosť. Bola to nádoba zhotovená v šiestom stoly pred
narodením Krista Pána a pre jej zriedkavosť cenili ná-
dobu na pol milliona zlatých. Zločince uväznili.

Číňania sú známi ako veľkí podvodníci a svoju
leť používajú pri každej príležitosti. Tak i počas dobý-
jania Tiencinu európskymi čatami použili lsi. Keď Čí-
ňania videli, že svoj arsenál obrániť nevedia, pokládli
do okien arsenálu rozličné výbušné rachéty a fakle a
pokým európski vojaci mysleli, že je to slabá streľba
Číňanov, títo sa pekne vytrhli von a odbehli tak rýchlo
ako im len nohy stačili.

Pekne napreduje. Franc Wolfshütz ešte pred 15 rokami bol policajným strážameštrom v Osieku a mal 30 zlatých mesačného platu. Tu ale ho policajný kapitán pre akúsi chybu pokarhal, prečo Wolfshütz opustil hneď službu. Wolfshütz už jako policajt zaoberal sa elektrikom a keď zostal bez zamestnania, prišiel do Budapešti a jako jednoduchý robotník dostal zamestnanie v elektrickom oddelení povestnej firmy Ganz & Comp. Tu vyviaul takú usilovnosť, že zadovážil si inžiniersky diplom a pozdejšie vyjdúc do Paríža dostal pri jednej veľkej fabrike pekne postavenie. Parížska spoločnosť zariadila teraz v Rio de Janeiro v Brazílii veľkolepé elektrické diela, a za správcu týchto zvolila hlavného merníka Franca Wolfshütza so 60.000 frankovým platom na rok. Tolko je isté, že Wolfshütz pri policii nikdy nebol by sa tak vysoko vyšvihnul.

Vrahovia Eleméra Pappa. Jako známo, porotný súd v Szatmár-Németi odsúdil na smrť povrazom statkára Papp Bélu, ktorý svojmu juhásovi Michalovi Zsoldicsovi kázal zavraždiť svojho 17ročného brata Pappa Eleméra gymnasiálneho žiaka, aby mohol po ňom dediť. Zsoldicsa odsúdili tiež na smrť a bratranec Papp Bélov Zoltán, ktorý Eleméra vyvábil na hradsú cestu, posúdený bol na 8 rokov do žaláru. Proti tomuto výroku obranci obžalovaných oznámili nullitu, ktorú tieto dni pojednávala kúria. Kúria po dôkladnom pojednávaní a vypočutí obrany nullitty odmietla a tak výrok porotného súdu stal sa právoplatným. Na smrť odsúdeným teda pozostáva už jedine len milosť jeho veličenstva.

Nešťastie v Tatrách. Zo Zakopaného v Orave oznamujú, že istá pani Deneková so svojim bratom a jedným vodičom chcela vyjsť na jeden vrch Tatier. Na ceste ale výletníci srútili sa do jedného hlbokého výmoľu. Brat Denekovej ačkokoľvek utrpel ťažké úrazy, jakosi predsa dovliekol sa do Zakopaného a oznámil nešťastie, načo potom viac chlapov vyšlo s faklami a našli paniu i vodiča s dolámanými údami bez seba ležať v prepasti. Stav nešťastných výletníkov je povážlivý.

Chceli zdarma cestovať. Na charkovsko-sebastopolskej železničnej dráhe vyšinul sa jeden nákladný vlak, pri čom sa dodrúzgol jeden vozeň. Jako ale boli sprievodníci vlaku prekvapení, keď z vozňa počuli volanie o pomoc. Išli ta a videli že pätnásť robotníci, ktorí zadarmo chceli cestovať a preto vkradli sa do toho nákladného vozňa, z čiastky zahynuli, z čiastky utrpeli ťažké úrazy.

Nešťastie pri mlátení. Nádenník Juraj Švingala v Šučanoch (turč. st.) pracoval pri parnej mlátačke. Ako kládol snopy do stroja, noha dostala sa mu do kolesa, ktoré mu ju niže kolena cele dodrúzgalo. Zaviezli ho do stálenej nemocnice v Turč. Sv. Martine.

Barón zlodejom. V Trieste policia chytila kupeckého agenta Maximiliana Neugebauera, ktorý je rodený barón, lebo ukradnul u jedného klenótnika vo Viedni úrahocenné šperky.

Nový vynález. Dr Desider Nagy, lekár pri budapeštianskej štátnej policii vynášiel taký elektrický spájajúci prístroj, ktorým naraz možno spojiť koľkokoľvek telefonických staníc, a všetkým razom telefonovať. Nagy včera predstavil svoj vynález na policajnej ústrednej telefonickú stanicu za prítomnosti hl kapitána Bélu Rudayho a mnohých odborníkov. Pokus vydaril sa znamenite. Tento vynález veľmi dobre využitkovat môže policia a vojsko, ktorým veľmi často vyskytne sa nutnosť, aby nejaký rozkaz razom vydali na mnohé miesta. Na príklad policia razom môže uvedomiť všetky hlavnomestské nádražia o úskoku alebo príchode nejakého zločince.

Obrovské nešťastie v Amerike. Sdelili sme, jaká obrovská pohroma zastihla 40.000 obyvateľov počítajúce mesto Galveston a okolité obce v Texasi; obrovský orkán na rummy obrátil mesto a víchrom rozbúrené more zaplavilo celý ostrov. Galvestonský mešťanosta oznámil americkej vláde, že katastrofa zapríčinila ešte väčšiu zmenu, než to z počiatku myaleli. Hovorilo sa, že len z obyvateľov mesta zahynulo 3000, teraz však dľa zprávy mešťanosta len v samom meste Galveston pochovali 2500 mrtvol a vyše 4000 mrtvol museli zo zdravotníckych ohľadov spáliť. V rozrúbenom meste kradne a rabuje jedna lúpežnícka banda, následkom čoho vyslali ta vojsko a vyhlásili štatárium. Po všetkých amerických mestách zaviedli veľké sbierky v prospech nešťastného obyvateľstva.

Tá láska. Kupecký agent Heinrich Bauer v Brašove soznámil sa s dcérou jednej poprednejšej rodiny, s istou Augustou Dops, ktorej sa predstavil jako dr Eugen Ulmann pravotár z Budapešti. Mladá deva zaľúbila sa do falošníka, ale keď mali byť už oddávky, vysvitlo, kto je vlastne sľubenec. Dopsovcí hneď vykázali agenta zo svojho domu, ale pekná Augusta bola už tak zaľúbená, že ušla so svojim milencom a ponevác milenci nemohli byť svoji proti vôli rodičov, usniesli sa, že spoločne zomrú. V Brasove v jednom hoteli najali si izbu a tu sa otrávil. Keď ich našli, boli už mrtví.

Obyvateľstvo amerických miest. Výsledok posledného popisu ľudu v Spojených Štátoch ukazuje, že obyvateľstvo tridsiatich miest počíta 23,243.515 duš. Keď New-York a Brooklyn považujeme za dve mestá, tak Spojené Štáty majú štyri mestá, obyvateľstvo ktorých prevyšuje 1 million. Sú to krem spomenutých Chicago (1.698.575) a Filadéfa (1.293.697). V troch mestách je viac než polmilliona obyvateľov, v ôsmich vyše 200.000, a v desiatich po vyše 100.000 obyvateľov. Popis ľudu ešte sice neni úplne skončený, ale už z doterajších výkazov uzatvárajú, že počet obyvateľstva Spojených Štátov obnáša sedemdesiatpäť millionov, kdežto pred desiatimi rokami presne šesťdesiattri millionov duš obývalo územie Spojených Štátov.

Zhorel. Martin Laciak robotník v železnej fabrike Unio vo Zvolene lial petrolej do horiacej lampy. Petrolej sa chytil plameňom a nešťastný Laciak utrpel také popáleniny, že následkom toho zomrel.

Vezuv soptí. Z Neapolu oznamujú, že sopka Vezuv zase vyhadzuje obrovské massy lávy až na 300 metrov vysoko. Ešte teraz nehrozí žiadne nebezpečie, ale preto nikoho nepustia už ku kráteru. Do Neapolu prichodí mnoho cudzincov obdivovať účinkovanie Vezuva.

K U O B R Á Z K U.

Trpký ziaľ.

Trpký ziaľ zavalil sa na srdiečko mladej Zuzky. Otec už dávno utratila a teraz jej drahá matička ťažko ochorela. Ťažká choroba podryla zdravie matkino a ona tušiac svoju poslednú hodinku zažiadala si posledné pomazanie. Duchovný otec prišiel, potešil nemocnú i dcérku a vykonal svoju svätú povinnosť. Zuzka sa premáhala, utlačovala svoj trpký ziaľ pred chorou matkou aby nezvyšovala bolesť jej chorého srdca, ale keď sa duchovný odobral, nemohla viac odolať trpkému žiaľu, zabehla ku dobrej susede a padnúc jej do náručia horko plakala že ostáva opustenou sirotou.

ODKAZY REDAKCIE.

Ct. p. M. H. v. M. vo V. S.: My sa do tej záležitosti zamieňať nemôžeme, lebo to je vaša privata záležitosť. Jestli však pravda stojí na vašej strane, súd vám ju prisúdi, na to sa spoľahnúť môžete.

Ct. p. J. U. vo E.: Váš dopis obsahuje také ťažké urážajúce obvinenia, za ktoré by vás patričná osoba mohla vziať na zodpovednosť pred súdom. Obzvlášť prvá obvina je ťažká, ako by ste ju pred súdom dokázali?

Cena potravných článkov.

Budapešť, 20. septembra.

V budapeštianských tržniciach predávaly sa podrobne nasledovné potravné články za tieto priemerné ceny:

Mäso: Hovädzina predok 108, zadok 128, polievková 128, jazyk 124, obličky, ľadviny 150, čistené 280 halierov za 1 klg. — **Barančina:** predok —, zadok — h'ov. — **Teľčina:** predok 120, zadok 132, stehno 240 hlov za 1 klg. — **Bravčovina:** 114, stehno a lopatka

124 hlov za 1 klg. — **Sunka:** pražská 180, surová 140 hlov za 1 klg. pri kúpe najmenej 5 klgrov.

Masť: Sviňská 124 hlov, loj 110 hlov, slanina ku roztopeniu — hlov a husacia masť 250 hlov za jeden kilogramm.

Drúbež: Za jedno kura 90, sliepku 130, kohúta 170 hlov. Za jednu tučnú kačku 240, za tučnú hus 400 hlov. — **Očistená drúbež:** kura 90, sliepka 140, kapúň 240 hlov, tučena hus 440 halierov (za jeden klg. tučenej husy 140 hlov), morka 500 hlov, kačka za kus 220 hlov.

Vajcia: Ku vareniu väčšie 8 kusov za 40 hlov, menšie 36 kusov za 2 koruny, ku čaju 7 kusov za 40 hlov.

Ryby: Kapor 200, sumec 160, štika 150, zubáč 180, jesater 280, okúň 160 hlov za klg. Raky: kus za 12 hlov.

Rozličnosti: Maslo gazdovské 180, ku čaju 220 hlov za 1 klg. Tvaroh 32 hlov za kilo. — Smotana 60 hlov za liter. — Pár holubov 120 hlov, divá hus —, divá kačka —, jarabica 120 hlov za kus. — Zajac za kus 3 kor. 00 hlov. — 1 klg. divej svine — hlov. Srna 140 kor. klg. — Zemiaky 6 hlov za klg.

Múka: Pšeničná múka predávala sa za tieto priemerné ceny:

číslo:	0	1	2	3	4	5
kor.	26.40	25.00	23.60	22.40	21.80	20.00
číslo:	6	7	7½	8		
kor.	18.40	15.00	13.80	11.40		

Pšeničné otruby drobné po kor. 8.80, hrubé po 8.80.

Zeleniny: Zemiaky ružiaky kor. 2.60—3.40, žlté kor. 4.00—4.40, rožky kor. 6.00—7.00, biele kor. 2.40—2.80 za metr. cent **Kapusta** (v hlávkach) za kus 20 hl. kor. — **Cibuľa** kor. 5.00—8.40 m. c. **Zeler** 100 kusov — **Nové uhorky:** za kus 26 halierov.

Strova: Hrach liter 24 halierov, čistený starý 18—30 hal. za liter. **Sošovica:** domáca 16—24 za klg. **Riža** 20 hlov za kilo. **Zelená fazuľa nová** 28 hal. za klg.

Chlieb: miestny od pekára biely 26—30 hlov, čierny 20—22 hlov za kilogrammu.

Budapeštianska bursa s úradným značením cien dňa 20. septembra.

O b i l i e	Jakosť dla hekt.	Za 50 kilogr.		Cenné papiere	Peniaze kor.	Tovar kor.	Cenné papiere	Peniaze kor.	Tovar kor.
		od	do						
Pšenica banátska ...	74—78	7.10	7.65	Štátny dlh. (Za každých 100 korún)			Prvá uhor. poisť. spol.	5160	5200
" poštianska	75—77	7.05	7.50	Uhorská zlatá renta 4%	96.10	96.00	Pest. ub. kupec. h.	2600	2605
" stolnocelebradská	75—78	7.05	7.60	" korunová renta 4%	98.80	91.20	Pest. prvá vlast. sporiteľňa ..	15990	16000
Raž (šito)	70—72	6.70	6.95	Uhorské regálové úplaty 4½% ..	98.25	99.00	Šalgó-tarjanská baňa na uhlie	659.00	663.00
Jačmeň na krm	60—62	5.90	6.10	" premiové úplaty	162.75	163.75	Záložné listy.		
" na pátku	64—64	5.50	5.80	Uhorská tiscko-segedínska po-			Uhorského pozem. úverkového		
" na várku	64—66	—	—	šička 4%	142.50	143.50	ústavu 4%	21.00	22.00
Ovos	39—41	5.30	5.50	Uhorská šel. pošticka 4½% v ni.	100.00	101.00	Uhorského úver. záložného ús-		
Kukurica	—	6.40	6.50	vyňakové úplaty 4%	90.00	91.00	tavú 4½%	98.00	99.00
Prosó	—	5.70	5.80	Spoločná pošticka v beš. penia-			Uh. úver. ústavu s prémieu 4%	116.00	117.00
Repica	—	13.50	14.00	soch 4½%	97.85	97.85	Peniaze.		
Dateľinové semá, luc. ...	—	—	—	Žreby.			Cisársky dukát	11.40	11.50
" červené	—	—	—	Spolku „Jó sziv“	6.00	6.50	Dvadsať-frankovník	19.32	19.50
Sviňská masť poštianska	—	20.50	21.50	Uhorského „Červené krifa“ ..	19.00	20.00	Nemecká ríšska marka	118.25	118.40
" vidiecka	—	—	—	Rakúskeho	42.50	43.50	Striebro	—	—
				Basilika	11.50	12.50			

Tlačou cis. a kráľ. dvornej knihtačiarne Viktora Hornýánskeho v Budapešti.